

RAD HRVATSKA TEMA

Mali bend na velikom festivalu

Foto: Pixabay (ilustracija)

DUNJA KUĆINAC / 21.12.2022.

“Najveći domaći open-air festival u Hrvatskoj” na van se trudi izgledati bajno, ali iza zavjesa djeluje prilično očajno, ako pitate domaće glazbenike. S njima je o uvjetima rada na popularnom zagrebačkom INmusicu razgovarala Dunja Kućinac.

Decembar je mjesec u godini u kojem se protokolarno po svim medijima piše o tome koliku će cifru koji od glazbenika s domaće estrade zaraditi za nastup u “najluđoj noći”. S obzirom na našu namjeru da u ovoj seriji tekstova pišemo o kreativnim industrijama upravo iz perspektive radnih uvjeta, a time i zarade umjetnica i kulturnih radnika, i nama se praznični kraj godine učinio kao dobra prilika da zavirimo u novčanike domaćih glazbenika. Međutim, umjesto u bekstejdž šljokicama prekrivenih novogodišnjih pozornica na kojima se vrte i broje deseci tisuća eura, odlučili smo provjeriti za koje novce i u kakvim uvjetima sviraju naši muzičari na “najvećem domaćem open-air festivalu u Hrvatskoj”, popularnom zagrebačkom INmusicu. Ove je godine proslavio petnaesti rođendan i **upisao** se na listu dvadeset najiščekivanijih festivala godine portala New Musical Express, zajedno s nizom najvećih svjetskih festivala, a prema procjenama organizatora kroz njega je ove godine u četiri dana prošlo oko sto tisuća posjetitelja. Ovaj niz impresivnih brojki, nažalost, prekida se čim se dođe do teme festivalskih honorara za domaće glazbenike, barem sudeći prema onome što su s nama podijelili članovi dvaju bendova s kojima smo porazgovarali. Oni su ovom prilikom htjeli ostati anonimni kako ne bi kojim slučajem ugrozili perspektivu budućih nastupa na

INmusicu jer im je on, kako ćemo čuti nešto dalje u tekstu, važan dio bendovskih biografija bez obzira na uvjete u kojima sviraju. Iz istog razloga, u tekstu ćemo varirati rodove i nećemo specificirati kakvu glazbu sviraju niti kojih su godina njihovi bendovi nastupali.

Toplo pivo i parizer

Nismo očekivali ništa slično novogodišnjim astronomskim desecima tisuća eura, ali s obzirom na to da je ipak riječ o velikom komercijalnom festivalu, iznenadilo nas je da, kako kažu naši sugovornici, lokalni glazbenici na INmusicu uglavnom mogu očekivati samo – astronomske nule. “Nismo nikad dobili honorar. Nismo ga ni tražili s obzirom na to da smo iz kontakata s drugim domaćim bendovima koji su svirali prijašnjih godina znali da nema nikakvog smisla da uopće pitamo. Nitko od njih ga, koliko mi znamo, nije dobio“, govori jedan od mojih sugovornika, a druga osoba potvrđuje istu stvar i dodaje da im je rečeno da honorara nema jer festival nema dovoljno budžeta za njega. U zamjenu su tražili dnevne ulaznice za prijatelje, ali nisu dobili ni njih. Obrazloženje da nemaju financija, tvrdi moj sugovornik, teško im je prihvatiti jer na INmusicu ne svira puno domaćih izvođača niti oni traže visoke honorare. Na to nastavlja: “Mislim da ne plaćaju jer glume svojevrsan *showcase* festival, koji trenutno ne postoji u Hrvatskoj, te koriste situaciju što ovdašnji bendovi nemaju drugi način da kvalitetno prezentiraju svoj rad, a pogotovo svoje nastupe uživo. Sve bi to bilo čak i prihvatljivo da te izvođače tretiraju s kakvim takvim poštovanjem u svim drugim aspektima.”

Tretman i ugošćavanje domaćih glazbenika, takozvani *hospitality*, posebno je problematičan aspekt festivala iz vizure svih osoba s kojima sam razgovarala, a slično, kažu, pričaju i njihovi kolege sa scene. Financijski im, tvrde, ništa nije bilo pokriveno. “Hrana i piće jedva da postoje. Bendovi dobivaju po jedan, najjeftiniji mogući sendvič, jednu bocu od pola litre vode od festivalskog sponzora, i ako su sretni – jedno pivo, također od festivalskog sponzora. Namjerno naglašavam da je piće od festivalskih sponzora jer u svakoj drugoj situaciji kada se u *backstageu* dijeli piće koje osiguravaju sponzori, toga ima zbilja na bacanje. U slučaju INmusica, ako bend ima recimo 5 osoba, *host* će donjeti *sixpack* i iz njega izvaditi jedno pivo tako da bude točno jedno pivo po osobi.“ To da nigdje drugdje nisu dobili tako loše gostoprimstvo što se tiče osvježanja posebno ističe i moj drugi sugovornik, opisujući svojim riječima, očigledno, to isto sponzorsko pivo i taj isti sendvič koji je rezerviran za domaće glazbenike: “Gdje god da sviraš uglavnom je princip da dobiješ barem tri bona za piće i neki catering. Na INmusicu nismo dobili nikakve bonove nego otprilike jedno i pol toplo pivo po osobi i sendvič s lokalnog kioska 1998. – četvrt kruha, parizer i komad sira.“

Ovaj minimalizam, da ne budemo maliciozni i nazovemo sendvič i pivo škrtarenjem, treba smjestiti u specifičan kontekst mjesta i vremena, ističu moji sugovornici: “Ako se uzme u obzir da su tonske ujutro i rano popodne, dakle bendovi već oko 11h ujutro moraju biti na lokaciji, imaju tonsku te najčešće ostaju na festivalu sve do navečer, jer

je s vozilom ili teško ili nemoguće napustiti lokaciju prije kraja svih događanja, te da se radi o kraju 6. mjeseca, kada zna biti jako vruće, onda se lagano dolazi do zaključka da ovakav *hospitality* nije samo nepristojan, nego je doslovno nehuman.“ Druga sugovornica dodaje da to za bend zapravo znači trošak: “Jako dugo si tamo s tim jednim pivom ili bocom vode i sendvičem, nemaš kamo izaći, a na festivalu je sve užasno skupo i rijetko tko tamo može potrošiti ispod kakvih 150 kuna, nedajbože da želi nešto pojesti.“

Izvođači s naše scene, tvrdi jedan od mojih sugovornika, prolaze kroz sustavno nepoštivanje, a *hospitality* koji su opisali je najlošiji koji su doživjeli na festivalima: “Konkurira i za općenito najlošiji kad uzmemo u obzir sve moguće angažmane od najvećih do najmanjih klubova, od velikih gradova do najmanjih sela, od iskusnih organizatora do potpunih amatera.“ Drugi festivali na kojima sviraju, kaže, pokrivaju honorar i troškove i drugačije se odnose prema glazbenicima: “Osiguravaju hotelski ili hostelski smještaj te backstage koji se dijeli s još jednim ili dva benda i koji je bogato opskrbljen hranom i pićem. U pravilu poštuju sve što bend traži u *hospitality rideru*. Iznimaka ima, no nijedna nije toliko sveobuhvatno loša kao INmusic.“ Moji sugovornici pritom dodaju da su tehnika i radnici oko stejdža jaka strana festivala: “Imamo jako dobro iskustvo s tehničarima i toncima, svi su jako profesionalni i ljubazni, ali mimo toga, ti si tamo kao na traci. Manjka neki *human touch*.“ I drugi sugovornik ističe da nemaju nikakve zamjerke na tehničko osoblje i opremljenost pozornice, ali dodaje: “INmusic se zbilja potrudi da na van sve izgleda bajno, ali iza zavjesa je poprilično očajno.“

Na pitanje pristaju li svirati besplatno i na ostalim festivalima ili u nekim drugim prigodama, moji sugovornici redom odgovaraju da to rade samo u aktivističke i humanitarne svrhe, ili ako je u pitanju neki “prijateljski đir”. Osim toga, jedino radi čega pristaju svirati bez honorara je veliki potencijal za promociju, a upravo je to i razlog sviranja na INmusicu: “Puno je lakše kasnije nešto bukirati. INmusic jako dobro izgleda u CV-u. Osim toga, nama je nakon giga dolazilo masu ljudi, bukeri, ali i ljudi koji vole glazbu i imaju frendove u drugim zemljama pa kasnije znamo točno kome se trebamo javiti kad idući put radimo turneju. Mi se uvijek zajebavamo da nećemo svirati za pivo i putne, ali za pivo, putne i takav promo ipak hoćemo.“

Bez obzira na promociju koju im je festival donio, moji su sugovornici iznimno kritični prema neplaćanju honorara domaćim glazbenicima, kako u kontekstu činjenice da je riječ o velikom komercijalnom festivalu, tako i općenite važnosti da se prepozna i prizna rad koji stoji iza svakog nastupa i koji treba biti plaćen. “Mislim da ih, naspram svih velikih i skupih izvođača, ne bi puno koštalo da plate sve lokalne bendove. Čak da plate simbolične cifre od 100 ili 200 eura po bendu, mogli bismo si barem pokriti cugu i hranu svih dana na festivalu, a oni to u budžetu ne bi ni osjetili. Nije mi jasno zašto barem simbolički ne podržavaju lokalne bendove. To bi bilo i korektno i motivirajuće. Naprosto je korektno platiti za nečiji rad.“ Jedna od sugovornica napominje da svaki izvođač posve sigurno daje dodanu vrijednost INmusicu: “Festival se može pohvaliti time da podržava i gradi lokalnu scenu, a ima i

više materijala za objave na socijalnim mrežama čime pumpa vidljivost cijelog festivala. Svaki taj 'mali' izvođač će se potruditi da svima razglasi da svira na 'velikom' festivalu jer mu je to velika stvar, a ne samo jedan od nastupa. Svaki izvođač, bez obzira na 'veličinu' zaslužuje poštovanje, ako ne kao umjetnika, onda barem kao čovjeka koji za cjelodnevni angažman treba hranu, piće i udobno mjesto za odmor i pripremu za nastup.“

Nema se za honorare?

Na ovom ćemo se mjestu odmaknuti par koraka unazad kako bismo dobili nešto širi kadar i iskustva neplaćenih domaćih glazbenika stavili u kontekst aktualne javne kulturne politike i nastojanja festivala da dobije veću podršku zagrebačke vlasti. Ovog je ljeta, naime, direktor INmusica Zoran Marić **istupio** u medijima s opomenom Gradu Zagrebu da trenutna financijska potpora grada nije dostatna, da komparativno gledano nije na razini podrške lokalnih vlasti sličnim festivalima u drugim europskim gradovima te da se INmusic neće moći više održati bez snažnije javne potpore i strateškog partnerstva s Gradom. Iz Grada su pak uzvratili da planiraju nastaviti podržavati festival te naglasili da, osim kroz natječaj Gradskog ureda za kulturu, međugradsku i međunarodnu suradnju i civilno društvo koji je festivalu ove godine dodijelio 200 tisuća kuna, podrška INmusicu dolazi i od Holdinga koji mu omogućava besplatno korištenje triju jarunskih otoka u trajanju od 42, odnosno 20 dana (a komercijalna cijena te usluge iznosi oko 400 tisuća kuna), kao i Turističke zajednice Grada Zagreba koja je ove godine festivalu dala 1.750.000 kuna, dok je od Hrvatske turističke zajednice festival dobio 900 tisuća kuna.

Dodajmo ovdje još par podataka koje smo pronašli među rezultatima programa javnih potreba u kulturi Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija RH posljednjih nekoliko godina. Brojke pokazuju da je Vibro Limes d.o.o., firma koja organizira INmusic, kroz program glazbene djelatnosti od Grada Zagreba u 2021. godini primila 100 tisuća kuna, dok je potpora 2018. i 2019. iznosila 220, a dvije godine prije toga 250 tisuća kuna. Od Ministarstva kulture i medija RH na inovativnim umjetničkim i kulturnim praksama INmusic je ove godine dobio 50, a prethodne četiri godine po 100 tisuća kuna. Prije nego se vratimo na javne potrebe u kulturi, ovom pasusu posvećenom brojkama dodat ćemo i da je Vibro Limes 2021. godine imao 410.446 kuna dobiti, a da je **pristupačna** cijena festivalske ulaznice ove godine varirala od 300 kuna za *earlybirdere* do 649 kuna tijekom samog festivala. Pitanja je li cijena karte zaista “**prilagođena kupovnoj moći domaće publike**“ i jesu li javne donacije i ostali prihodi festivala visoki ili niski ovom prilikom će ostati otvorena. Međutim, pitanje koje se u ovom tekstu neminovno nameće jest sljedeće: bi li, kako, koliko i zašto gradska (a onda i nacionalna) kulturna politika trebala javnim novcima (ili eventualnim strateškim partnerstvom) podržavati manifestaciju koja, kako čujemo, ne plaća nastupe domaćih glazbenika i ne osigurava im adekvatne uvjete za rad? Tom pitanju daje na važnosti i relativno **nedavna vijest** da je Zoran Marić izabran za člana jedne od radnih grupa za sudjelovanje za izradu Prijedloga Plana razvoja kulture Grada Zagreba.

Problem da (adekvatno) plaćen rad umjetnica i kulturnih radnika najčešće nije kriterij natječaja kroz koje se financiraju programi javnih potreba u kulturi na lokalnoj i nacionalnoj razini u Hrvatskoj znatno je, dakako, širi i od INmusica i od glazbenog polja i tiče se cijele kulturno-umjetničke scene. Dugogodišnje smanjivanje ili stagnacija potpora i guranje na tržište doveli su do normalizacije prakse neplaćanja ili potplaćivanja cijelog niza umjetnica i kulturnih radnika, a kolektivi poput **Platforme za radne uvjete u kulturi Za K.R.U.H.** upozoravaju da samo javna kulturna politika koja će u sebe integritati i imperativ pošteno plaćenog rada može biti razvojna, stati na kraj beskrajnoj eksploataciji i doista podržati domaću kulturnu scenu. Utoliko bi Grad Zagreb, kad je u pitanju daljnja (i potencijalno još veća) podrška INmusicu kao “važnom pop-kulturnom fenomenu koji pozicionira Zagreb na pop-kulturnu kartu Europe na najbolji način“ trebao prioritizirati to da se lokalna glazbena scena pošteno plati za svoj doprinos. Osim do njih, nadamo se da će stara vijest da aplauz i svjetla reflektora ne plaćaju stanarinu i režije, kao i to da glazbenici ne žele i ne bi trebali svirati za (jedno) pivo što prije doći i do samih organizatora tog “pop-kulturnog fenomena“.

Objavljeni tekst dio je novinarskog projekta “Radni uvjeti u kreativnim industrijama u Hrvatskoj” koji je podržala Agencija za elektroničke medije, u okviru Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama, objavljenog 13. travnja 2022.

Like 926 Share